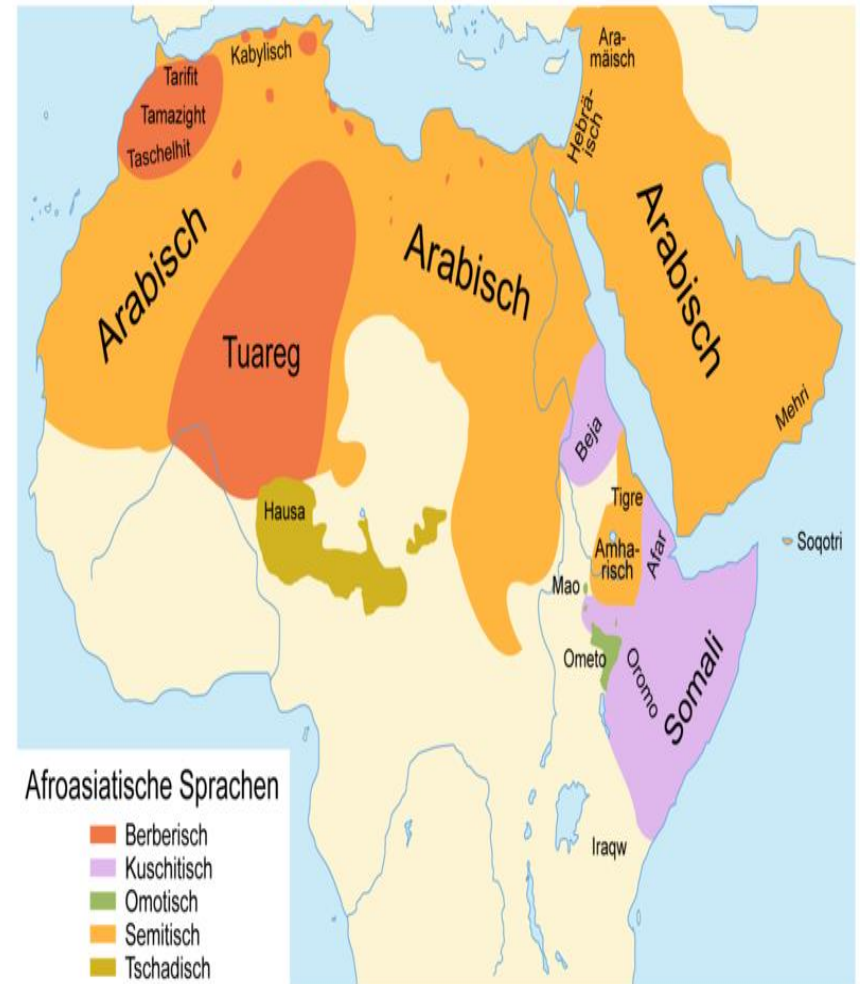

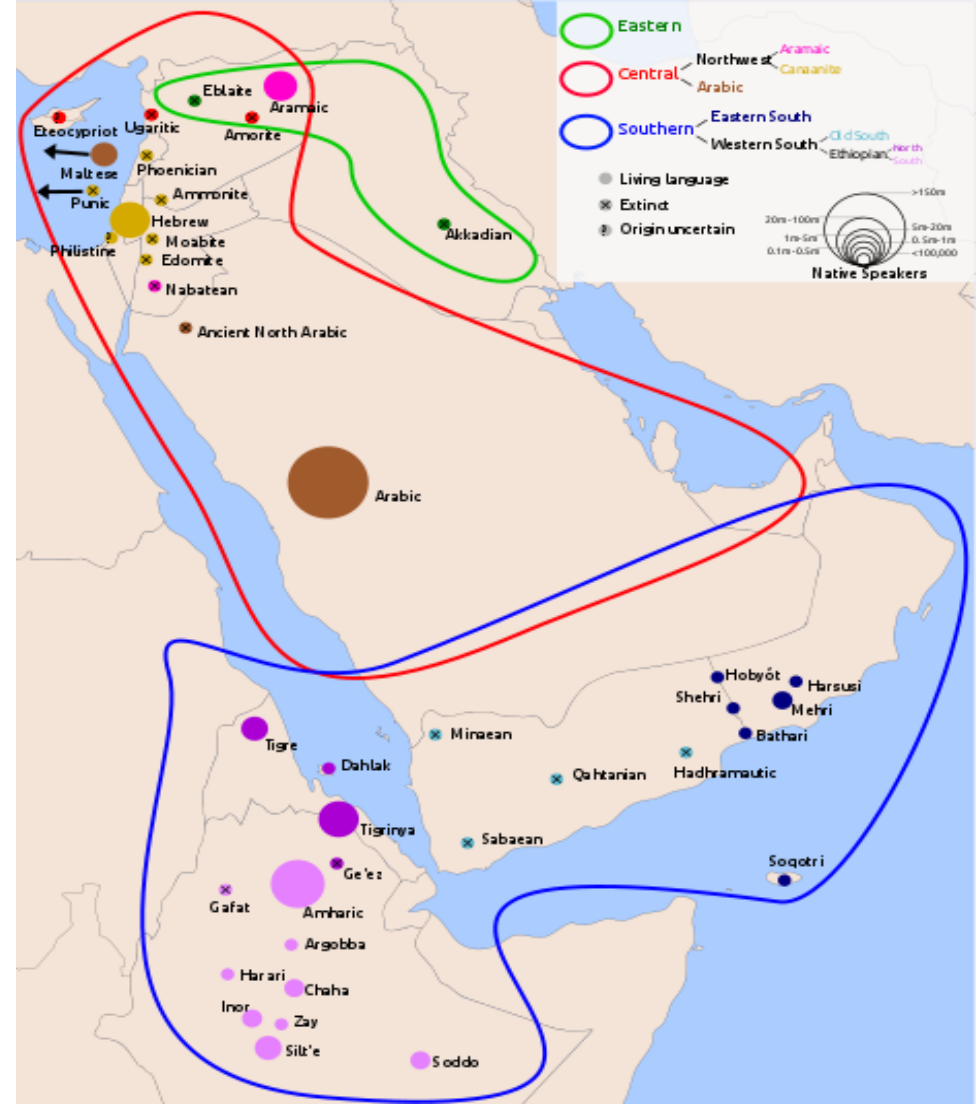
Kdo je Žid/žid?

- Etnicko - náboženská skupina - společná kultura - migrace
- „etnický Žid“- Žid – Giudeo – Iudeus - Ἰουδαῖος - יהודי Jehudi - „Judejec“ (obyvatel Judeje) - Juda (syn Jákobův „Ten, jenž vzdává chválu“), Judské království
- „halachický žid“ – vyznavač rabínského judaismu, matrilinearita, konvertita
- V moderním sekulárním použití slovo žid zahrnuje tři skupiny: lidi, kteří se narodili v židovské rodině, ať už se řídí jejich náboženstvím nebo ne, ti, kteří mají židovský původ (i když nemají matku židovku) a lidé bez židovského původu, kteří konvertovali
- Náboženský antisemitismus (antijudaismus)
- Semité – ani etnikum ani rasa
- Izraelité jsou etnikem, z něhož původní židé a samaritáni vysledovali svůj rodový původ.

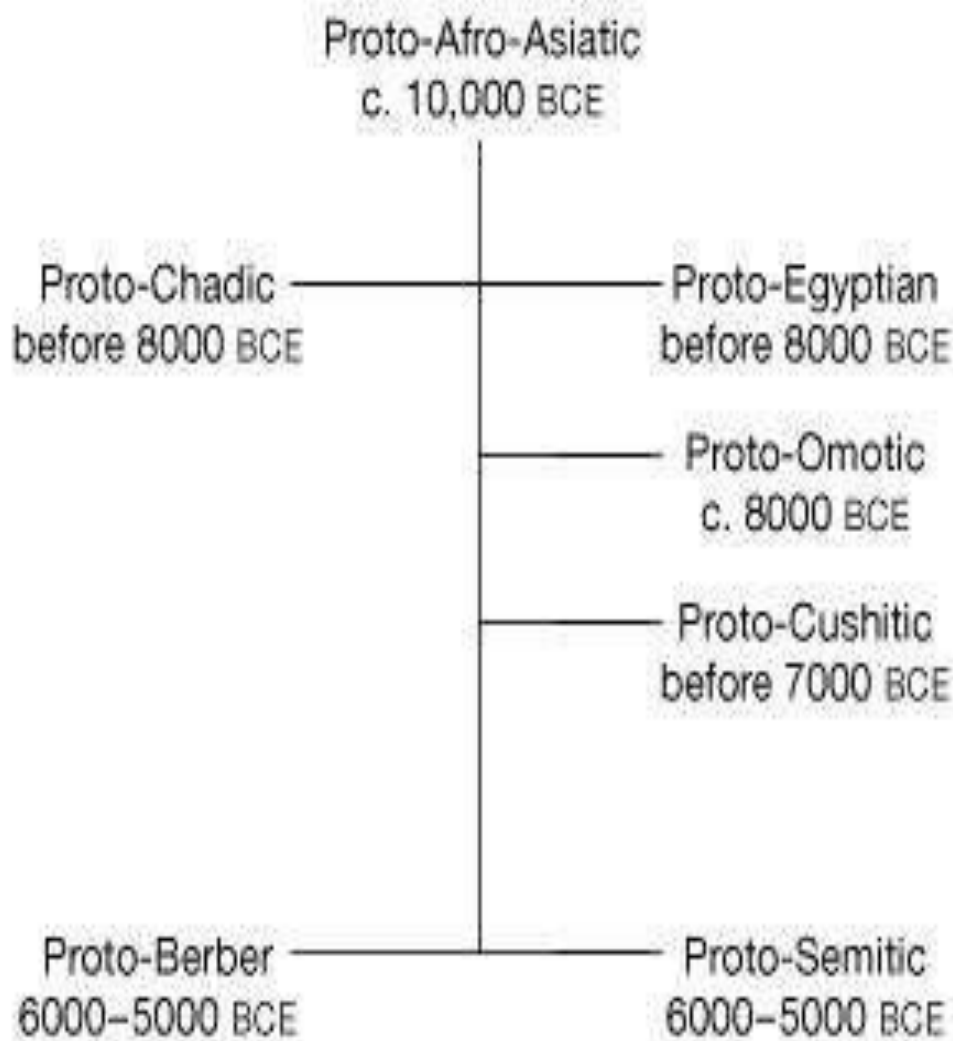
Afroasijská jazyková rodina dnes

Šíření afroasijské jazykové rodiny/rozšíření semitských jazyků

Afroasijské jazyky /semitská podskupina

- a) východní: eblajština, akkadština, asyrština, babylonština
- b) západní: ugaritština, amoritština, aramejština
 - Kanaánské jazyky: féničtina (punština), edomština, moabitština, hebrejština
- c) jihovýchodní: arabština
- d) jižní, etiopské: amharština, tigre, tigrinja, gurage, harari

Protosemité

- kolem roku 3750 př. n. l. se v Kanaánu hovořilo protosemitsky, urheimat?
- Neolitická kultura na Sahaře, která pravděpodobně hovořila protosemitsky, se zhroutila kvůli dezertifikaci a změně klimatu kolem roku 3500 př. n. l. To mohlo přinutit proto-semity k masové emigraci přes deltu Nilu do západní Asie. Oni byli pravděpodobně zodpovědní za zhroucení Ghassulské kultury v Palestině kolem 3300. Nejrychlejší vlna semitů vstoupila do Úrodného půlměsíce přes Palestinu a Sýrii a nakonec založila Akkadskou říši. Následovali Amorité a usadili se v Sýrii před 2500 př.n.l. Kolaps doby bronzové v Palestině vedl Semity na jih, odkud přešli zpět do Afrického rohu mezi 1500-500 př.n.l.

Doba kamenná (2 500 000- 5 500) a doba měděná(5200–3500 př. n. l.)

- nejstarší paleolit: před 2 500 000 – 600 000 - Údolí Jordánu Ubeidiya c. před 1,4 miliony let, nejstarší výskyt Homo erectus mimo Afriku
- starý paleolit: před 600 000 – 250 000
- střední paleolit: před 250 000 – 40 000 - kultura Moustérien (160 000 – 40 000), nejstarší kostry Homo Sapiens z jeskyní Es Skhul v pohoří Karmel a Qafzeh v Dolní Galileji mimo Afriku. Neandertálské kostry pocházejí z jeskyně Tabun v Nachal Me'arot, z jeskyně Kebara a z jeskyně Amud ve vádí Nachal Amud. Dalšími důležitými místy jsou jeskyně Misliyah a jeskyně Sephunim v Karmelu.
- mladý paleolit: před 45 000 – 20 000
- Epipalaeolit: před 20 000 - 10 000 Kebaranská kultura (18 000 – 12 500), Natúfien (12 500–11 500) - základ neolitické revoluce, první stálá sídliště, první sýpky, Sýrie, Izrael a Libanon
- Neolitické období circa 8 500 — 5 500
- - fáze předhrnčířská (8500–6000) a hrnčířská (6000–4300).
- -Neolit 1 – Pre-Pottery Neolithic A (PPNA) - (8500–7500) Jericho
- -Neolit 2 – Pre-Pottery Neolithic B (PPNB) – (7500–6000) Byblos
- -Neolit 3 – Pottery Neolithic (PN), (6000–4300) Byblos a Jarmucká kultura (6400–6000)
- ghassulská kultura (S Levanta), beer-ševská kultura (J Levanta)
- chalkolit (5200–3500 př. n. l.)
- Ghassulská kultura (c. 4400 – c. 3500) byla smíšená ze zemědělského systému - Ghassulianci byli první v Izraeli, kdo taval měď.

Natúfienská kultura (13. tisíciletí př. n. l. do 10. tisíciletí př. n. l.)

Jericho (rekonstrukce) a Megido

Jarmúcká kultura (7. tisíciletí př. n. l.)

Ranná a střední doba bronzová (c. 3500–1500)

- **Ranná doba bronzová (3500-2000)**
- Vzniká Ebla (c. 3500), která byla znovu začleněná do říše Sargona a poté Naram-Sina z Akkadu (2300). Archivy Ebly zmiňují řadu biblických měst, včetně Chasóru, Jeruzaléma.
- První města v Kanaánu (Jericho, Megiddo – 7000, Arad - 2650 , Lakíš -2000–1650) vznikla během tohoto období. Tito "protokanaánci" byli v pravidelném kontaktu s jinými národy jako je Egypt na jihu, Anatolie na severu (Hurrité, Chetité, Luwijci) a Mezopotámie (Sumeřané, Akkad, Asýrie).
- Vznik Kanaánské kultury, která se zjevně vyvinula in situ z dřívější Ghassulské kultury
- Kanaánci byli lidé, kteří žili v zemi Kanaán, oblasti, která zahrnovala části dnešního Izraele, Palestiny, Libanonu, Sýrie a Jordánska
- Kanaánci nebyli politicky sjednoceni do jediného království. Ve skutečnosti archeologické vykopávky naznačují, že „Kanaánci“ byli vlastně tvořeni různými etnickými skupinami
- Jméno Kanaán se poprvé objevuje v z 15. století a byl různě napsán: akkadsky: Kinani, Kinahḫu; egyptsky: Kn'n · w a P-kn'n; ugaritsky: Kn'ny ("kananit"); fénicky a hebrejský: Kn'n. Většina učenců spojuje jméno s hurritským výrazem kinahḫu s významem purpurová. Semitský kořen kn znamená "být nízký, pokorný, podmaněný." Původní význam byl snad "nížina", na rozdíl od slova Aram, což by znamenalo "vysočina", zatímco jiní navrhli, že znamenalo to "podmaněný" jako jméno egyptské provincie v Levantě
- Kanaánci byli také prvními lidmi, kteří používali abecedu
- **Střední doba bronzová (2000-1550)**
- Následující období střední doby bronzové bylo zahájeno příchodem "Amoritů" z jižního Iráku, což je událost, kterou lidé jako Albright spojují s příchodem Abrahámovy rodiny z Uru. Toto období představuje vrchol rozvoje měst v oblasti Sýrie a Palestiny. To je také období, ve kterém se Semité začali objevovat ve větších počtech v oblasti delty Nilu v Egyptě. Amorité obsadili Mezopotámii a založili Babylon v 1894 př. n. l.
- Okolo roku 1650 př.n.l. napadli kanaánští obyvatelé východní deltu Egypta, kde se stali známí jako Hyksosové, Hyksosové založili 15. a 16. dynastii na severu, hlavní město Avaris, na jihu vládla 17. dynastie. Definitivně je vyhnal Ahmose I., který založil 18.dynastii

Bohové Kanaánu

- Anat-bohyně války, sestra-manželka Baala, ochránkyně a nositelka života
- Ašera - semitská matka bohyně, manželka Elova
- Astarte-bohyně lásky a plodnosti, někdy manželka Baala / Hadada
- Baal - což znamená "Pán", bůh deště, hromu a plodnosti, někdy synonymum pro Hadada
- Kemoš - národní bůh Moábu, zmíněný v moabských i hebrejských textech
- Dagon - bůh plodnosti, někdy identifikovaný s Hadadem
- El - hlavní božstvo, bůh oblohy, otec mnoha menších bohů a vládce božského shromáždění
- Melqart - bůh, který je králem města Týru
- Moloch-pravděpodobně totožný s Milkemem a známý hlavně z hebrejské Bible jako božstvo, kterému byly obětovány dětské oběti
- Mot-bůh podsvětí, sterility, smrti a pouště
- Šalim a Šahar – dvojčata, bohové soumraku a úsvitu
- Šemeš - bůh slunce
- Yam-bůh moře
- Jarich – bůh měsíce

Egypt – pozdní doba bronzová (1500–1200)

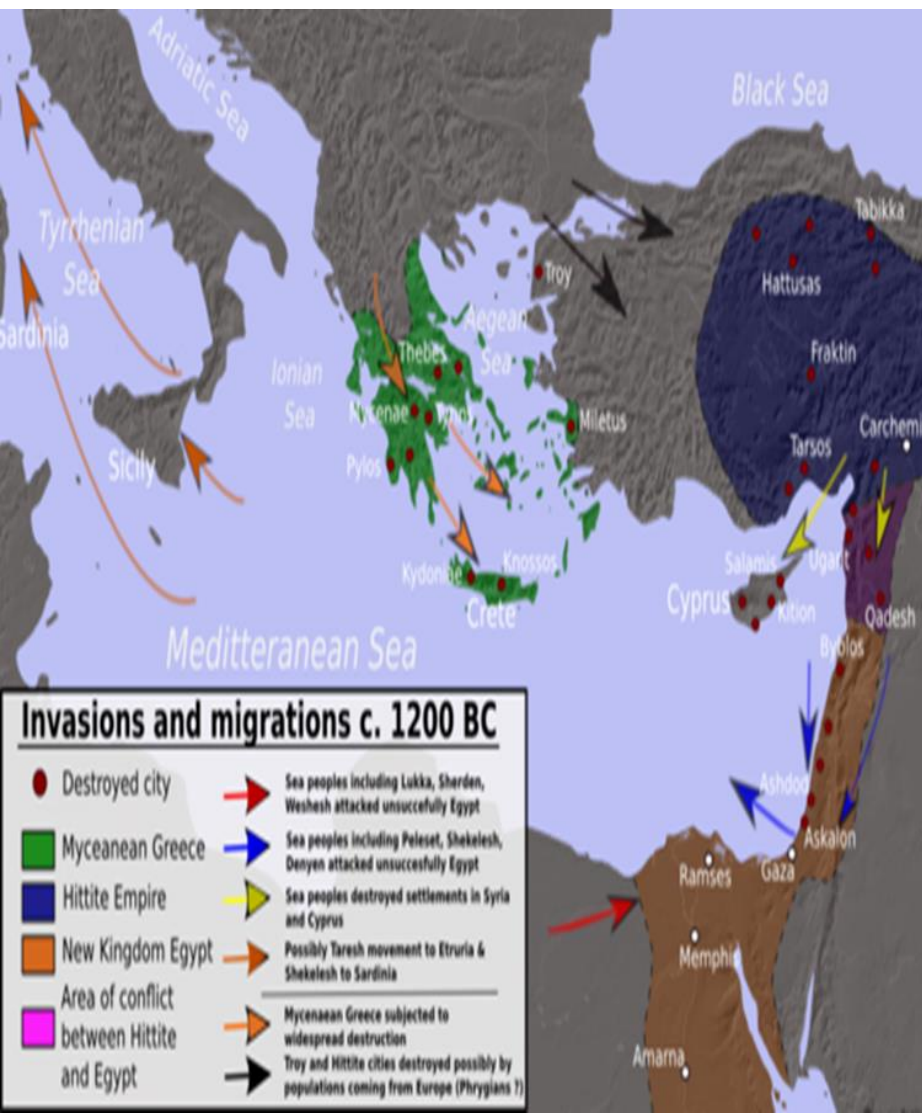
- C. 1457 př. n. l. Thutmose III. (1490 – 1436 př. n. l.) porazil koalici kanaánských knížat v bitvě u Megidda
- Habiru nebo Apiru byl název dán různými sumerskými, egyptskými, akkadskými, chetitskými, mitanskými a ugaritickými zdroji (datovanými zhruba mezi 1800 př. n. l a 1100 př.n.l.) skupině kočovníků v oblastech úrodného půlměsíce od severovýchodní Mezopotámie až po hranice Egypta v Kanaánu. Jsou označováni jako povstalci, psanci, lupiči, žoldáci, sluhové, otroci, migrující dělníci atd.
- V 15. st. př. n. l. se objevují semitsky mluvící kočovníci z Jordánska označovaní jako „Šasu“ Nápis v chrámu Amenhotepa III. z roku 1380 př.n.l. „Šasu-Yhw.“
- V letech 1550-1400 př.n.l. se kanaánská města stala vazaly Egypta politické, obchodní a vojenské události ke konci tohoto období (1450-1350 př.n.l.) byly zaznamenány v tzv. dopisů z Amarny. Obsahuje jména několika místních zástupců např. Biridiya z Megidda, Lib'ayu z Šechemu a Abdi-Heba z Jeruzaléma (URU ú-ru-sa-lim) nebo Urušalim (URU ú-ru-ša-lim) – význam Beth-Šalem, dům Šalima.
- Chetitě postupně rozšířili svůj vliv na Kanaán Chattušiliš x Ramesse II., bitva u Kadeše 1274 př. n. l.
- V roce 1178 př.n.l. bitva u Džahy (Kanaán) mezi Ramessem III. a mořskými národy znamenala konec moci Nového království v Kanaánu během širšího kolapsu doby bronzové. Mořské národy se plavily kolem východního Středomoří a napadaly Anatolii, Sýrii, Fénicii, Kanaán, Kypr a Egypt. Peleset (Pelištejci), Šekeleš (Sikelové), Šardana (Sardové), Denyen (Danaové), Akawaša (Achájové)...

Mapa Středního východu 14. st. př. n. l.

Kolaps doby bronzové 1200 – 900 př. n. l.

Ramesse III. (1183/82–1152/51 př. n. l.), chrám Medinet Habu a „Mořské národy“

Stéla Merenptahova (1213 - 1203 př. n. l.)

- Název jména Izrael se nejdříve objevuje c. 1209 na konci pozdní doby bronzové
- Merenptahova stéla popisuje válečného tažení do Kanaánu. Vypočítává zabitě nepřátele, zmiňuje města jako Aškelon, Gezer a Janoam, země jako Kanaán je určena determinanty, které znamenají „region“. Pak je zde i jméno, které je doprovázeno determinantou „lid“, a může být interpretováno jako první zmínka o Izraeli: podle způsobu, jakým jsou prezentovány toponymy, je možné předpokládat, že „kanaan“ se vztahuje k jižní pobřežní pláni, zatímco „ysrjr“ by odkazoval na centrální vysočinu.

Merenptahovo vítězství nad Kanaánci

- „Knížata jsou pokořena a jen prosí o mír.
- Žádný z příslušníků podmaněných národů už nezvedá hlavu.
- Libye je poražena,
- země Chetitů je v klidu,
- Kanaán je zbědovaný.
- Aškalón je dobyt, Gezer uchrácen,
- Jenoam už neexistuje.
- **Izrael** je zničen a nemá žádná semena.
- Sýrie se stala vdovou
- vydanou napospas Egyptu.
- Všechny země jsou v klidu.“

Vznik Izraele – Doba železná

- Tradiční pohled, který v archeologii zastávali např. William Foxwell Albright a Ernest Wright, věrně přijal biblické události jako historii, ale od té doby je zpochybňován "biblickými minimalisty", jako jsou Niels Peter Lemche, Thomas L. Thompson, Philip R. Davies, Izrael Finkelstein
- Moderní archeologie z velké části odmítla historičnost vyprávění v Tóře týkající se patriarchů, Exodu a dobytí Kanaánu popsané v knize Jozue a místo toho považuje toto vyprávění za konstituující národní mýtus Izraelitů.
- Po století výzkumu archeologů a egyptologů je konsensem moderních badatelů, že Bible neposkytuje přesný popis původu Izraele. Neexistují žádné náznaky, že Izraelci někdy žili ve starověkém Egyptě a poloostrov Sinaj téměř neprokazuje žádné osídlení pro celé druhé tisíciletí (dokonce i Kadeš-Barnea, kde měli Izraelci strávit 38 let). Neexistuje důkaz o egyptském zajetí a putování divočinou, existují však dostatečné náznaky izraelské evoluce v Kanaánu z původních Kanaánců. Několik vědců i nadále diskutuje o potenciální historičnosti příběhu Exodus.
- Na pobřežní pláni se většinou usadili Pelištejci ve své Pentapolis, která se skládala z Ašdódu, Gazy, Aškelonu, Gatu a Ekronu (1 Sam. 6:17). Na sever od nich Pelištejci založili svá pobřežní města Byblos, Arad, Bérytos, Sidón, Týros.

Vznik Izraele

- Severně od Jeruzaléma bylo v sedmdesátých letech objeveno horské osídlení z doby kolem roku 1200 př.n.l.
- Archeologové a historici, kteří se pokoušejí vysledovat původ těchto vesničanů, zjistili, že je nemožné identifikovat nějaké charakteristické rysy, které by se mohly definovat jako specificky izraelské
- Tato sídla mají podobný vzhled jako moderní beduínské tábory, což naznačuje, že obyvatelé byli kdysi pastýřskými kočovníky
- Oválné nebo kruhové uspořádání, pozoruhodná nepřítomnost prasečích kostí, opuštění pelištejského/ kanaánského zvyku mít velmi zdobenou keramiku a praxe obřízky
- Izraelská etnická identita vznikla nikoliv z Exodu a následného dobytí, ale z transformace existujících kanaánsko-pelištejských kultur. Nevyskytly se žádné náznaky násilné invaze. Moderní badatelé proto tvrdí, že Izrael vzniká pokojně na vysočině.
- Místo převzetí země to vypadá jako revoluce v životním stylu. V bývalých řídcích osídlených vysočinách Judských kopců na jihu až po kopce u Samaří na severu, daleko od kanaánských měst, které se nacházely v procesu kolapsu a rozpadu, se najednou objevilo asi dvě stě padesát komunit. Byli to první Izraelité.
- Vymežujícím rysem, který je oddělil od okolních společností, bylo uctívání JHVH
- Dnešní převažující akademický názor je, že Izraelci byli směsicí národů převážně domorodých Kanaánců, ačkoli v jejich etnogenezi mohli figurovat Egypťané, Ammonci, Edomci a Moábci, včetně Habiru a Šasu